

Arkiv Nyt

Nyt fra Vinderup Egnshistoriske Arkiv

Foreningens hjemmeside: www.vinderup-egnshistorie.dk

Nr. 38

Efterår

2013

Dette nummer af Arkiv Nyt former sig som et temanummer omkring kirkegårds-
vandringen på Sahl kirkegård afholdt 6. juni 2013.

Kirkegårdsvandringen blev afholdt i samarbejde med Sahl menighedsråd.

Skulpturen på fællesgraven nord for kirken	3
Maja Holm	4
Buchhave	6
Brunsgaards familiegravsted	7
Maarbjergs familiegravsted	9
Plougmann Nielsens familiegravsted	12
Købmand Jens Jensen	14
Grethe og Jens Christensen	16
Maja Mortensen - Karl Hansen	17
Møder, arrangementer, ture m.m.	20

Årbog for Vinderup-egnen 2013

Lørdag d. 16. november kl. 10—12

bliver dette års årbog udgivet ved en uformel reception på Arkivet.

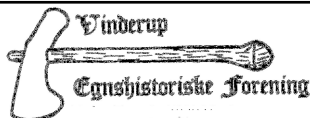
Alle er velkommen, og vi byder på et let traktement.

Der indkaldes til generalforsamling ONSDAG D. 5. MARTS 2014 KL. 19.30

på Arkivet, Vinjes Torv 1, 7830 Vinderup.

Dagsorden ifølge lovene

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal sendes skriftligt til
et bestyrelsesmedlem senest 7 hverdage inden generalforsamlingen.

Vinjes Torv 1, 7830 Vinderup. Tlf: 97 44 29 98

Arkivets hjemmeside: www.arkivet-vinderup.dk

Email: mail@arkivet-vinderup.dk

Åben: Mandag 18-21 og Fredag 10-15

Bestyrelsen

Formand

Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, 7830 Vinderup Tlf. 51 28 85 54
E-mail: kurt@vinderup-egnshistorie.dk og 97 44 36 01

Næstformand

Børge Poulsen, Klostervej 30, Sevel, 7830 Vinderup Tlf. 21 56 35 55

Kasserer

Gustav Lind, Nørregade 37, 7830 Vinderup Tlf. 97 44 10 75

Sekretær

Boye Bruhn, Skrænten 29, Sevel, 7830 Vinderup Tlf. 97 44 61 04

Bente Dalsgaard, Hjelmhedevej 4, Sepstrup, 7800 Skive Tlf. 30 23 64 52

Laila Nørgaard, Hovgårdvej 4, Sahl, 7830 Vinderup Tlf. 26 12 87 94

Mogens Vestbjerg, Landtingvej 1, Ejsing, 7830 Vinderup Tlf. 97 44 65 88
og 28 99 51 11

Suppleanter:

Hans Kurt Hansen, Toften 45, 7830 Vinderup Tlf. 97 44 18 78

Kristian Andersen, Herrup, 7830 Vinderup Tlf. 21 44 34 05

Revisorer:

Leif Svendsen, Skive

H. P. Christensen, Østparken 10, Ejsing, 7830 Vinderup Tlf. 62 75 12 20

Faste udvalg

Mødeudvalg

Fmd. Boye Bruhn, Skrænten 29, Sevel, 7830 Vinderup Tlf. 97 44 61 04

Bente Dalsgaard, Hjelmhedevej 4, Sepstrup, 7800 Skive Tlf. 30 23 64 52

Arkivudvalg

Fmd. Laila Nørgaard, Hovgårdvej 4, Sahl, 7830 Vinderup Tlf. 26 12 87 94

Jens Nymose, Skolegade 16, Herrup, 7830 Vinderup Tlf. 60 64 43 10

Ninna Weis, Birkevej 1, 7830 Vinderup Tlf. 97 44 15 14

Børge Poulsen, Klostervej 30, Sevel, 7830 Vinderup Tlf. 21 56 35 55

Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, 7830 Vinderup Tlf. 51 28 85 54

Daglig leder af Vinderup Egnshistoriske Arkiv

Bodil Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Arkiv Nyt

Udgives af Vinderup Egnshistoriske Forening, Vinjes Torv 1 Tlf. 97 44 29 98

Redaktør: Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4 Tlf. 51 28 85 54

E-mail: kurt@vinderup-egnshistorie.dk

Alle bidrag til bladet sendes til ovennævnte. Oplag: 250 stk.

Skulpturen på Fællesgraven nord for kirken

I 1990 anlagde menighedsrådet, efter godkendelse fra stiftet, henholdsvis urnegravsteder, plænegravsteder og fællesgrav nord for kirken, da det var menighedsrådets ønske at kunne tilbyde også disse begravelsesformer. Allerede på det tidspunkt var der planer om beplantning og udsmykning af plænerne, men disse planer blev udskudt på grund af mere presserende opgaver.

Menighedsrådet havde et stort ønske om, at området skulle fremstå så smukt og harmonisk som muligt i denne lidt "øde" og kolde del af kirkegården.

Sidst på året 1993 havde vi derfor besøg af kirkegårdskonsulent Gunver Vestergaard, som foreslog lav, kvadratisk beplantning med 5 taks op mod diget mod nord, og samtidig foreslog billedhugger Erik Heide en 2 meter høj og 50 cm bred, kvadratisk granitskulptur med 4 ens, ligeværdige sider og med et indhugget kors, som således ser lige smuk ud uanset, hvor man kommer fra. Granitten, som Erik Heide ønskede at anvende, var en Halmstad granit, som ville stå flot til kirkens granit-kvadre.

I samarbejdet mellem Gunver Vestergaard, Erik Heide og menighedsrådet var der lagt vægt på, at det både i kunst og beplantning var vigtigt at arbejde videre med de meget enkle, kvadratiske linier, som præger området.

Beplantningen blev foretaget i 1994 af kirkens daværende graver, Jens Peter Mølgaard, efter konsulentens tegning. Efter yderligere 2 år var også granitskulpturen færdig.

Afsløringen af skulpturen fandt sted efter en festlig høstgudstjeneste den 3. september 1995, hvor også Erik Heide deltog.

Efter et festligt Postludium med Händels "Judas Maccabæus" gik alle om til de grønne plæner. Efter en kort velkomst af formanden, hvor der blev givet udtryk for det gode samarbejde om projektet, citerede formanden fra et digt af Piet Hein: "Hånden former de ting, som kun den skabende tanke kan se, vejen fremad skal skabes af dem, som kan se de ting, som endnu ikke er til!"

Derefter foretog Erik Heide selv afsløringen og sagde i sin tale bl.a.: "Det er banalt – at hugge et kors i en sten til en kirkegård. Jeg ved det godt, men gør det alligevel. Endda således, at enhver ser et kors, ligegyldigt, hvilket verdenshjørne man kommer fra. Jeg gør det, fordi jeg vil berette om korsets glæde,

om det, korset egentlig siger os.

Jeg håber, mit arbejde i denne sten vil bringe dette glædens budskab til dem, som færdes på kirkegården nord for Sahl Kirke. Jeg har et lønligt håb om, at det også må nå dem, som færdes på den lune sydside.

De har måske allermost brug for det.”

Erik Heide blev takket for kunstværket, som bar præg af, at hjerne, hånd og sind havde arbejdet sammen, som de må gøre, hvis tingene skal lykkes. Denne skulptur vil uden tvivl blive til stor glæde for alle dem, som færdes på kirkegården både, fastboede og turister, sagde formanden.

Skulpturen kostede ca 40.000 kr. Menighedenes Udskykningsfond bevilgede 10.000 kr, resten blev finansieret over rådets budget.

Der er ingen tvivl om, at denne skulptur har glædet rigtig mange af dem, som besøger kirkegården, både de fastboende og de mange turister, som aflægger kirken og kirkegården et besøg.

Signe Nørskov

Maja Holm

Leve kort tid, eller leve længe,
blot vi lyser op i tågen.

Dette skrev pastor Holm i nov. 1912 i Fruering præstegård om sin hustru, Maja Holm.

Maja Holm var netop et menneske, der lyste op.

Hun var født i 1864 på gården Sønderlund v/ Holstebro. Faderen døde, da hun var 6 år. Moderen var en ”kæmpe”, der drev gården og et stort mejeri, men som i høj grad tog sig af sine børns og folks ve og vel. Hun tog dem med til foredrag. Hun tog dem med til Askov og sørgede for, at de fulgte med i tidens strømninger. Børnene blev undervist hjemme af en lærerinde.

Da Maja Holm (født Holst) var 18 år, kom hun til Odense, hvor hun først læste til privatlærerinde og senere tog præliminæreksamen. Hun virkede et års tid som privatlærerinde, men følte ikke, at hun var kommet til det rette job.

Derefter tog hun til København og blev udlært som tandlæge, som nr. 3 kvindelig tandlæge i Danmark. Med denne eksamen blev hun ansat som assistent ved tandlæge Philkær i Aarhus. De to damer arbejdede godt sammen.

Men så traf hun sin kommende mand, Frederik Holm, som blev hjælpepræst ved valgmenigheden i Holstebro. Efter at de blev gift, begyndte hun som tandlæge i Holstebro. Efter 5 år blev Holm præst ved Sahl, Ejsing og Vinderup kirker, og dermed den første præst ved Vinderup kirke.

Fru Holm afstod sin forretning i Holstebro for at hellige sig virket som præstekone, men alligevel forlod hun ikke helt tandlægegerningen, idet hun oprettede en klinik nær banegården i Vinderup, Søndergade 1, og fungerede som tandlæge en dag om ugen.

Hun var et levende menneske, der tog del i tidens debat. Hun var et stort menneske, der hjalp folk i nød. Hun var sin mand en stor støtte, og sine børn en god mor.

Ægteparret slap ikke for sygdom, allerede et halvt år efter, at de var blevet gift, blev fru Holm alvorligt syg, men kom gennem sygdommen, senere ramte sygdom hendes mand. Trods dette hjalp og støttede de, hvor de kunne. Præsteparret i Sahl var meget afholdt.

Desværre blev hun igen syg og døde 9. febr. 1911.

Det blev den største begravelse i Sahl. Man mødtes i præstegården. Der var 20 præster, som bar kisten til kirken. Der deltog omkring 1000 mennesker i begravelsen. Holm talte, hjertevarmt, om og over sin døde hustru og børnenes mor.

Menigheden i Sahl indsamlede et stort beløb til en mindesten over den elskede præstekone og menneske.

Det har nok været for tungt for Frederik Holm at blive boende det sted, hvor han havde haft så mange gode timer med sin ”Maja”.

Medens han var præst i Vinderup, tog han del i sognets praktiske liv. Han var bl.a. formand for Venstre-vælgerforeningen og blev tilbudt en sikker opstillingskreds, men han var og blev præst, indtil han døde i 1935.

Så samme år Maja døde, rejste han til Fruering sogn, hvor han blev præst. Menigheden ønskede, at han skulle fortsætte som præst efter det fyldte 70. år. Man lavede en underskriftindsamling og indsendte den, men fik afslag.

Han fyldte 70 år og blev fejret. Få dage senere døde han og forblev altså som præst til sin død.

Han kom tilbage til Sahl Kirkegård og blev begravet ved siden af sin elskede Maja.

Arkivet har en lille bog, som Holm har skrevet om sin hustru og begravelsen.

Ninna og Helge Weis Jensen

Buchhave

Ved Sahl kirkes søndre korbue findes et granitmindesmærke som bærer indskriften:

Vilhelm Buchhave voksede op i

”Liutnant i 3. regiment

Vilhelm Elias George Buchhave

f. 25. dec.1837,

såret i kampen på Als den 29 juni,

død den 6. juli 1864.

**De som ere trofaste i kærlighed
skulle blive hos Gud.**

Visdoms bog 3.9.”

Sahl Præstegård, hvor faderen var præst. Han havde en bror, Frederik.

Præsteparret var meget vellidt, såvel præsten som hans kone støttede og hjalp de svage i pastoratet.

Allerede før sin konfirmation var Vilhelm discipel på Århus Katedral-skole, og via en kammerat traf hans denne søster Mette Marie Faur-schou. De to unge forelskede sig i hinanden og muntrede sig i selskabslivet i Århus.

Efter studentereksamen måtte de skilles, idet han tog til København og læste filosofi. Samme år han tog eksamen begyndte han som officersaspirant på Frederiksberg slot. Efter denne uddannelse begyndte han som forstmand i Kronborg skovdistrikt. Her lærte han bla. Holger Drachmann at kende.

Krigen begyndte at true, og Vilhelm blev indkaldt og blev med sit regiment placeret tæt ved Slien.

Da de østrigske og preussiske tropper var gået over Slien, blev regimentet trukket tilbage og var under tilbagetoget flere gange i kamp, bla. i Mysunde, hvor danskerne trak det længste strå.

Natten mellem d. 5 og 6 febr. 1864 blev for mange danske soldater et mareridt. Det var tilbagetoget fra Dannevirke. Det var snefog og frost og stærk modvind, og vejene var spejlglatte. Om morgenen den 8. febr. nåede man Dybbøl og måtte straks i gang med at udbedre og befæste stillingen.

Det var en ulige krig. Såvel Østrig som Tyskland angreb. Dertil kom, at de havde anskaffet nyt, moderne krigsvåben. Rifler, der kunne skyde 6 skud mod danskernes forladegeværer. Kanoner med riflede løb, der kunne skyde langt længere

end de danskernes.

Men Buchhave ledede sine folk med omtanke og slap i første omgang uden skrammer.

Dybbøl måtte opgives, og de danske styrker tog til Als.

Om natten den 29. juni sejlede tyskerne over til nordsiden af Als, og de danske styrker måtte igen i kamp, i denne kamp kom en flok tyske soldater løbende ud fra en gård og råbte ” pardon”. Danskerne holdt inde med skydningen.

Pludselig skød tyskerne igen.

Buchhave blev ramt og råbte til sine soldater at de skulle lade ham ligge. Han kom på en tysk lazeret i Sønderborg, hvor han døde d. 6. juli.

Han blev begravet i Sønderborg af tyskerne.

Men Mette Marie og hans storebror Frederik rejste den lange vej til Sønderborg, fik ham gravet op og ført gennem fjendeland til Sahl, hvor han fandt sit sidste hvilested.

Det tog hårdt på hans forældre. Faderen døde kort efter, og moderen lejede ”Vinderuplille” på Møllevej i Vinderup.

Ninna og Helge Weis Jensen

Brunsgaards familiegravsted

Gravsted nr. 214—221

Hvor længe Brunsgaard familiens gravsted har eksisteret som familiegravsted, ved vi ikke helt, men da de to ældste sten er ens, må vi formode, at de er sat på nogenlunde samme tid, måske ved Søren Poulsens og Karen Sørensens død i henholdsvis 1923 og 1925. Vi ved fra andre kilder (An’ Trængsel hinne dreg), at det meste af kirkegården i 1913 lå hen i græs, og der var kun få mindesten.

Den anden sten er sat for Sørenns forældre - Poul Sørensen og Susanne Madsdatter, sidstnævnte var født i Brunsgaard i 1805, og hun var det yngste af Mads Jensen (Brunsgaard) og Maren Christensdatters 4 børn, en dreng døde som lille - så det måtte blive en af de 3 døtre, der skulle føre slægten videre. Forældrene

Mads og Maren havde købt gården til selveje i begyndelsen af 1800-tallet, men forinden havde Marens far og farfar haft stedet i fæste siden 1710.

Året 1833 bliver præget af store omvæltninger for familien, i høsten dør først Susannes storesøster, og blot en måned senere dør også hendes mor efter ”flere års sindssvaghed” – noteret af præsten i kirkebogen. Tilbage på gården er nu kun Susanne, hendes far på snart 70 og den afdøde søsters ”uægte” datter på 14 år, så et giftemål er efterhånden påkrævet. Det lader heller ikke vente længe på sig – Susanne står brud i Sahl kirke 3. juledag samme år, og ægtemanden er Poul Sørensen fra Bederholm i Sevel.

Med de to begyndte en hel ny tid i Brunsgaard, som gården nu blev kaldt – tiden var gunstig med opgangstider for landbruget – der blev handlet jord, bygget – og født børn 3 sønner og 4 døtre.

I 1842 købte de jorden fra en af de nærliggende gårde Ø. Rødgård (omtrent der, hvor det røde træhus ligger i det lille stykke skov mellem Hovgårdvej og Buligvej), og senere i 1873 købte de det meste af Sahl bys gadejord. En landsbys gadejord var det jord, der lå tættest på byen, og som var ejet og drevet af bønderne i fællesskab. Mange steder gik ”bytyren” og ”byornen” på disse jorder. En stor del af jorden blev senere tilplantet med nåletræer (på begge sider af Hovgårdvej)

En datter Maren Cathrine blev gift med Knud Hansen i Ø. Skovlund, men deres ægteskab blev kort – de døde med få års mellemrum i 1870 og 1873 og efterlod sig en lille datter, Else. Hun kom i pleje hos Marens søster Karen og dennes mand Chr. Mikkelsen, som også overtog Ø. Skovlund. De var bedsteforældre til Johannes Mikkelsen i Sevel.

En 3. datter (Else Cathrine) blev gift med Jens Sørensen Kirkegaard, de boede i det stråtrækte hus, Buligvej 4. Efter sigende havde de en pæn formue og ingen børn der skulle arve, derfor skænkede de det første orgel til Sahl kirke i 1910 til den fyrstelige sum af 1800,- kr.

Den sidste datter Ane blev gift med Søren Mikkelsen fra Trabjerg, en søn - Jens Christian gift med Kristine Christensen boede i Goderum (Hovgårdvej 19), og en søn – Mads Christian gift med Maren Hermansen fra Hasselholt bosatte sig i Resen v/Struer

Deres ældste søn Søren Poulsen fik skøde på gården i 1875, og blot en måned efter døde Susanne! Men Poul overlevede hende mange år og døde først i 1891.

Søren blev i 1878 gift med Karen fra Toftgård i Bjert – i deres tid blev der bygget en hel del, stuehus 1878, senere lade, kreaturstald og hestestald – sådan kom det med små forbedringer og tilbygninger til at stå i næsten 100 år, indtil der i 1976-77 blev opført helt ny stald og lade.

Der blev ikke købt videre jord, men meget blev opdyrket, marker med underlige gamle navne som Tjaltager, Skirnfald og Stævnskjær blev pløjet op med den gamle jernplov, der står hjemme foran laden. Nogle gange måtte de bruge 2 stude og 2 heste foran ploven til det hårde arbejde.

I 1896 købte Sahl kommune 5 tdr. land af Avilager nord for kirken, her blev Sahl skole bygget og taget i brug 1. nov. 1896.

Søren og Karens børn var:

Susanne Cathrine gift med Jens Peder Buskov – Maren Cathrine gift med Peder Damtoft, Bjerregård i Svenstrup – Søren Poul gift med Anine Margrete Jensen, bosat i Toftgård i Bjert, han var Sognerådsformand i flere år og derfor Ridder af Dannebrog – Poul blev, som I kan se på stenen til venstre, gift med Ane Marie Vad Jensen fra Sdr. Hølmkjær og året efter i 1911 overtog de Brunsgaard, men historien om dem og deres 11 børn må I have til gode til en anden gang – i 1948 købte deres søn Anders gården og han var året forinden blevet gift med Karen Margrethe Simonsen, kaldet Grete, sammen fik de 6 børn. Anders døde tidligt i 1980 og sønnen Poul Brunsgaard Poulsen overtog derefter gården og drev den som landbrug med malkekvæg indtil 2004, hvor det meste af jorden blev solgt fra.

Grete flyttede i 1987 til Vinderup, hvor hun stadig bor og har d. 8. juni fejret sin 91 års fødselsdag.

Gravstedet blev omlagt i 2011 – Anna en søster til Anders døde ugift og ønskede stærkt at blive gravsat på det gamle familiegravsted.

De bageste sten blev flyttet og står nu sammen i den ene side omgivet af lyng og gamle marksten, som forfædrene sandsynligvis selv har samlet, da de er fra den gamle pigstens belagte gårdsplads.

Laila Nørgaard

Maarbjergs familiegravsted

Gravsted nr 492-497

Vi står her ved et familiegravsted, Maarbjergs familiegravsted, her er begravet flere generationer af familien.

Selve navnet stammer fra navnet på en gård, der ligger på Aalskovvej 15, i dag ejet af Niels Sørensen, der driver Jysk Maskinskovning.

Maarbjerg navnet er vidt forgrenet i dag, men vi skal høre lidt om 2 afdøde, der ligger begravet her. De har sat sig tydelige og varige spor i vort lokalsamfund.

Først vil vi lige kigge op på vestmuren af tårnet, her sidder en plade med initialerne for Kammerherre Sehested, Rydhave. Han har i 1784 ydet bidrag til at

genopbygge kirketårnet efter lynnedslag. Men han havde også gården Maarbjerg som fæstegård under sig. Her boede en ugift pige i slutningen af 1700-tallet, hun havde overtaget gården efter sin far.

Driften af gården gik ikke godt, hun kunne ikke betale kammerherren skat og landgilde, men han kunne ikke få sig selv til at sætte hende ud, derimod havde han en herskabskusk, som var dygtig: Christen Mortensen fra Mogenstrup, han blev bedt om at gifte sig med pigen, hvilket han accepterede.

Deres første barn blev Jens Maarbjerg Christensen (1807-1873), han hviler under jernkorset nærmest midtergangen.

I sine ungdomsår mødte Jens Christensen Maarbjerg en lægprædikant; Peder Larsen Skræppenborg, der rejste hele landet rundt og holdt møder. Under et af disse møde blev Jens ramt af Ordet, og det varede resten af hans liv. Manden havde en evne til at forkynde sit budskab klart og tydeligt uden omsvøb, han var god til at læse og kunne derfor delagtiggøre andre i det skrevne ord.

Hans fremtoning var i høj grad beskeden og stilfærdig. Han var middelhøj og ret kraftig bygget. Trækkene i det smalle ansigt var skarpe og alvorlige, og det faste blik fra de blå øjne vidnede om en mand med vilje og energi. Håret, der var rødtligt, var redt ned til alle sider, også ned i panden, og endte i en skarpt afklippet kant omkring hovedet.

Jens Christensen Maarbjerg blev en af lægprædikanterne i ”De gudelige Forsamlinger”, en vækkelse i første halvdel af 1800-tallet, det blev siden til det vi i dag kender som Indre Mission og Luthersk Mission.

Andre kendte lægprædikanter fra egnen kan nævnes: Christen Sørensen fra Håsum og Iver Viftrup fra Handbjerg. Sidstnævnte fulgtes med Jens Christensen Maarbjerg på nogle af rejserne rundt i store dele af Vestjylland, hvor de holdt møder i private hjem: ”De gudelige Forsamlinger”.

Baggrunden for vækkelsen skal findes i den tids rationalisme og deraf tørre fornuftskristendom. Præsterne havde en glødende begejstring for folkeoplysning, så en søndagsprædiken kunne sagtens indeholde tale om kreaturerne pleje og fodring, om korndyrkning eller træplantning, hvilket der selvsagt ikke var meget forkyndelse af bibelens ord i.

Derfor blev der mange steder startet ”gudelige forsamlinger”, for behovet var der til at høre Guds ord.

Der er to ting, der står stærkt ved disse forsamlinger:

1. At vi ved Adams fald er plat fordærvede og fulde af synd, så vi er hjemfaldne til evig straf.

2. At Jesus har gjort fyldest for alle vore synder, og at vi ved at tilegne os hans fortjeneste af nåde kan blive frelste.

Ikke lige det der blev prædikeret i kirkerne dengang, men vi kan genkende ordlyden fra vores tids gudstjenester.

Jens Christensen Maarbjerg købte i 1852 en ny gård, Havrumgård, eller som nogle mener Hovumgård (Aalvej 26). Den ejede han til sin død, hvorefter hans næstældste datter Karen Marie og hendes mand Andreas Jensen overtog gården.

Karen Marie og Andreas fik 5 børn, det yngste, Jens Maarbjerg (1887-1956) overtog gården efter sin mor, han var bestyrer fra sin fars død i 1910 til overtagelsen i 1914.

Det er denne Jens Maarbjerg, vi finder længst mod nord i gravstedet. På gravstenen står der: ”Hellige fædres stærke tro, dybt i vor sjæl skal evigt gro” Det har været noget, som ungkarlen (Jens Maarbjerg blev aldrig gift) levede efter.

Han var en stor Jeppe Aakjær kender, ligesom han var en dygtig violinspiller. Han kunne være et festligt indslag ved skolefester o.lign. idet han kunne fremføre jyske sange og digte enten alene eller sammen med en kvartet bestående af husbestyrerinden og et lærerpar.

Hjemmet var også ferie-hjem for krigsbørn bl. a. fra Norge. Et af børnene blev senere direktør for Munch-museet i Oslo, måske ikke så mærkeligt med en så god social og kulturel påvirkning som feriebarne.

Jens Maarbjergs hjem var også besøgt af kunstnere, bl.a. maleren Niels Holbak. 3 af hans værker er skænket til bygningen, der nu indeholder Vinderup Egnshistoriske Arkiv, af Hjerl Fonden. Et fjerde maleri, et portræt af Jens Maarbjerg, er også i huset.

At hjemmet kunne opfylde så gode rammer for både feriebarne og kunstnere, skyldes ikke mindst Jens Maarbjergs husbestyrerinde frk. Anna Krabbe. Hun var forøvrigt en meget dygtig pianist, og efter Jens Maarbjergs død blev hun organist i Vinderup Kirke.

På en mindre sten på gravstedet står der: ”Han bragte glæde til mange”, hvilket hentyder til hans virke med musikken, men også et andet stort bidrag til selve Vinderup og Vinderup Bibliotek.

I 1914 blev han valgt ind i bestyrelsen for Vinderup Bibliotek, 2 år senere blev han formand, en post han holdt 25 års jubilæum på i 1943. Der forinden havde han medvirket til at få bygget den bygning, som i dag huser Vinderup Egnshistoriske Arkiv.

Bygningen blev bygget til Vinderup Bibliotek og ved indvielsen i 1938 blev den omtalt i landets aviser som ”Danmarks smukkeste stationby-bibliotek”.

Jens Maarbjerg døde pludselig ude på marken i 1956, kun 69 år gammel.

Som vi nu kan se, har Kammerherre Sehested sat sig tydelige spor, måske ikke alle i hans ånd, men vi ved aldrig, hvad vore handlinger kan føre til ad åre eller århundreder.

Henrik Sigaard

Familien Plougmann Niensens familiegravsted

Gravsted nr. 168, 169, 170 og 171.

Lige syd for våbenhuset finder vi 2 gamle jernkors med følgende indskrifter:

Her hviler støvet af Gaard og Møllekone
Marie Kjerstine Nielsen, Svenstrup
F 26 Januar 1808 og død 16 Februar 1874.
Fred med dit Støv

Her hviler støvet af Gaardmand og Møller
Jens Madsen, Svenstrup
F 19 Januar 1803, d ? November 1871
Fred med dit Støv

I 1818 kom to brødre til Sahl fra Egelund i Haderup. Den ene bosatte sig i Hasselholt og kan sættes i forbindelse med Bjørnkjær-slægten. Den anden, Mads Christen Knudsgaard, kom til Svenstrup og købte den ejendom, hvor nu Ingrid og Hartvig, Dorthé og Martin bor. Der havde tidligere været fattiggård på ejendommen med en lang gang ned midt i stuehuset og værelser ud til begge sider.

Denne Mads Knudsgaard (som var tipoldefar til købmand Niels Jensen) solgte ejendommen til sin søn Jens Madsen, hvis navn vi ser her på jernkorset. Omkring 1840 byggede han en vandmølle i en slugt syd for ejendommen, og senere en vindmølle på en bakke nær ved. Denne møllevirksomhed gjorde, at der kunne etableres en købmandsforretning på ejendommen. Fra 1914-24 var en Mogens Chr. Pedersen købmand, og under 1. verdenskrig tjente han mange penge ved handel med foderstoffer. Møllen blev nedlagt i 1922.

Jens Madsen var på mange måder en driftig mand. Han havde bestemt sig til at ville fotograferes, og det foregik i Ålborg til fods, med skiftevis gang og løb. Vi har kopi af et brev han skrev til Ole Wiedemann, som havde været præst i Sahl og nu boede på Frederiksberg. Han ville på sognets vegne fortælle Wiedemann, hvor meget sognebørnene savnede ham!!! Wiedemanns enke, Antonine Rosine Wiedemann, er begravet på Sahl Kirkegård, og der er stadig en gammel sten med et næsten udvisket navn.

Jens Madsens søn, Mads Jensen, købte ejendommen, men solgte den igen ret hurtigt og købte Anton Søndergaards gård i Sahl. Han var en ivrig handelsmand og lagde den første spire til Sahl Købmandsforretning. Hans søn hed Jens Jensen, som igen blev far til Niels Jensen!!

Anders Nielsen, Hartvigs far, og hans hustru Jensine købte ejendommen i 1927. På det tidspunkt var Laurids Christensen fra Sahl købmand på ejendommen. Da var deres 3 ældste børn født i Lindholt, og der kom yderligere 6 børn til, ialt 9 børn på 12 år! Vi har jo en del af denne børneflokk omkring os, nemlig Hartvig i Svenstrup, Svenning i Nr. Sahl, Bøgh i Ål, og Bent, Tage og Tut i Vinderup. Desuden er der en bror i København, en søster i Lemvig og en bror, som er afgået ved døden.

Hartvigs bedsteforældre, Ane Marie og Jesper Plougmann, opkøbte og boede på forskellige ejendomme på egnen, bl.a. nuvæ-

rende Leon Østergårds ejendom på Lindholtvej. De fik 5 børn. Den ældste var Jensine Laursen, som var Hartvig og hans søskendes mor. Hun blev født i 1897.

I 1898 blev Ane Kathrine Laursen født og døde i 1906, 6 år gammel.

I 1899 blev Laura Claudine Laursen født og døde i 1917, 18 år gammel.

I 1902 blev Laurits Plougmann Laursen født og døde i 1906, 4 år gammel.

Og i 1905 blev Klaus Dueholm Laursen født og døde i 1916, 11 år gammel.

Det vil sige at fra 1897 til 1905 fødtes 5 børn, hvoraf de 4 døde. I 1906 døde således 2 børn i januar, hhv 4 og 8 år gamle. Den ældste pige, Jensine, blev i forbindelse med de mindre søskendes sygdom sendt hjemmefra i 2 år, sikkert for at undgå smittefare. Mærkeligt nok blev der aldrig senere snakket om disse dødsfald, om hvad børnene var døde af, og hvordan det føltes for forældrene. Ingen vidste noget, og det var ikke noget, man skulle spørge om. For os må det jo have været en ufattelig tragedie at miste disse børn, alle under 20 år og med livet foran sig.

Der blev sat 4 små hvide sten på gravstedet. De blev senere erstattet af de 2 nuværende søjler på hver side af forældrenes gravsten. Svenning kan huske, at disse 4 hvide sten efter bedstefaderens død stod hjemme i haven bag huset på Lindholtvej. Ingen ved, hvad der senere blev af dem.

Jensine Laursen blev som nævnt gift med Anders Nielsen, Hartvigs far. Hun var meget syg de sidste år, hun levede, og blev passet af bl.a. Ingrid Nielsen, som var ung pige i huset på det tidspunkt. Og så var der jo lige den unge kønne søn Hartvig!!

Som noget lidt pudsigt kan nævnes, at navnet Plougmann ikke er et slægtsnavn oprindeligt. Det blev købt af bedstefar Jespers 2 brødre, som hellere ville hedde det end Laursen. Men Bedstefar ville nu ikke betale for det, men brugte det alligevel. Derfor er der mange navne i den familie, både Laursen, Plougmann og Nielsen.

Signe Nørskov

Købmand Jens Jensen

Gravstenen står i dag i kirkegårdens labodarium

Jens Jensen var født i Svenstrup Mølle den 9. sept. 1869 kl. 1 om natten, det har hans far skrevet i den gamle slægtsbibel. Alle dage stod dette sted for Jens som det skønneste plet på jorden.

I sin barndom var han meget syg af gigtfeber og lå i sengen i lange tider, han voksede dog fra det og 1891 blev han indkaldt til soldat ved forplejningskorpset og kom først til at ligge på Wildersgades kaserne i København. Senere kom han til Viborg, og hans opførsel må have været god, for han blev udnævnt til underkorporal.

Det have alle dage været hans agt og lyst at komme til landbruget, men hans far Mads Jensen havde jo startet købmandshandel i Sahl. Da han døde 1892 tog han efter hjemsendelsen hjem for at hjælpe sin mor med forretningens drift.

Han var aldeles ukendt med handel, men fik oplæring af en gammel post, der have lært handel, men forholdene var små, og for at klare det økonomiske arbejdede han om sommeren i tørvemosen. Med meget flid og sparsomlighed lykkedes det ham at få forretningens økonomi rettet op, så han den 18. nov. 1898 kunne blive gift med Jensine i Sevel kirke. Der var nogle og tyve vogne til kirken, og det

øsregnede. Det regnede guld i brudens skød hed det sig. Og den 27. okt. 1900 overtog han forretningen for egen regning, indtil da har det været hans moders.

Jens Jensen fik efterhånden mange tillidshverv: medlem af sognerådet, formand for hjælpekasen, formand for kirkebestyrelsen, medlem af menighedsrådet, revisor i Sahl Sogns Sparekasse og stærk medvirkende til oprettelse af electricitetsværket i 1912.

Hans kærlighed til landbruget fornægtede sig imidlertid ikke, så en skønne dag købte han noget jord af Jens Stoffer for 1000 kr. Jorden var af dårlig kvalitet og meget forsømt. Den lå hen som en slags græsmark, hvor der voksede lidt græs, rødknæ og harefod. Han plantede straks læhegn om hele marken, han gødede og plejede jorden, og i løbet af ganske få år var den i fineste drift. Han byggede stald og lo og han fik købt hest – den første blev købt af Mads Vistisen – en arrig kule, der både ville bide og slå, senere fik han en Russer og sidst en Nordbak ”Claus”. Han fik også en ko, og til sidst to, og havde til stadighed en 3-4 grise.

Det var, som om alt trivedes under hans hånd. Han plantede have omkring det nybyggede hus i 1902. Han beplantede ¼ af marken med frugttræer. 2 planerede gravhøje på marken blev kastet op igen, så alt var som i fordums tider. Hvad hans tanke med det har været, vides ikke. Om det var hans lyst til at se alting gro, eller han måske havde tænkt sig at bygge et hus og tilbringe sin alderdom her, ja det vides ikke.

Han var medlem af skytteforeningen, var meget glad for at synge. Glad for at gå på jagt som det naturmenneske, han var. Han lærte børnene at færdes i naturen.

Ud over dette var han en særdeles dygtig købmand. Han var reel i al sin færd og ved sin død efterlod han sig en blomstrende forretning, der derefter blev overtaget af sønnen Niels Jensen.

Jensine var født i Strøkjærhus i Sevel. Hun kom ret tidligt ud at tjene, og sidst var hun ansat hos Gårdhøje på Vinderup Afholdshjem.

Hun var en dygtig husmor, god til at lave mad og sparsommelig i det daglige, intet gik til spile, men trods det at hun have meget om ørerne, mærkede man aldrig, at hun havde travlt, hun var altid færdig.

Opdragelsen af børnene var hendes opgave, det tog Jens sig som regel ikke af. Hun ledede dem med streng hånd uden at være skrap og slog dem aldrig.

Det har ikke været let at blive svigerdatter hos svigermoderen, der blev boende hos dem. Svigermoderen var en meget selvstændig dame, der jo hidtil have reget enevældig, og det varede noget tid, før hun overgav tøjlerne til Jensine. Så da Jens døde, og Niels og Anne skulle overtage forretningen, ville hun ikke blive boende, men byggede sig selv et hus, som hun og datteren Grete flyttede ind i.

Sønnen Mads Møller Jensen, som har skrevet alt dette ned, skriver til sidst: *”Jeg har beskrevet Far som den dygtige mand, han vitterlig var, men man må ikke glemme, at alt, hvad han udførte, var med mor i baggrunden. Det var hende, der inspirerede ham, og altid var hun ved hans side.”*

Bodil Møller

Grete og Jens Christensen

Gravsted nr. 73 - 75

Jens Christensen var landmandssøn fra Sdr. Hvam i Borbjerg, men hans hu stod ikke til landbruget. Kunne han derimod få en høvl eller hammer i hånden, var han i sit es.

Han blev udlært som tømrer hjemme i Borbjerg, efter at han blev udlært tog han et smut til Sønderjylland for at arbejde, men vendte i 1926 tilbage til Vestjylland og nedsatte sig som tømrer i Sahl. 4 år efter blev han gift med Thora Damgaard, og de stiftede et godt og gæstfrit hjem, hvor der efterhånden kom 2 piger til.

I 1962 dør Thora, og efter nogle år bliver Jens gift med Grethe, der var datter af købmand Jens Jensen.

Jens boede nabo til kirken, hvilket kom til at betyde meget for ham, da han var meget interesseret i gammel kultur og gerne som håndværker ville være med til at bevare kirkens oprindelige arkitektur.

Jens var en meget fin håndværker, hvilket vi kan se ud af den brevveksling, der har været mellem ham og Nationalmuseet, når der har skullet laves noget ved kirken.

Han var med, da pulpituret blev taget ned i 1933, og relikviestenen blev funden.

Han har også været med til at bygge mange huse og gårde i Sahl sogn, bl.a. Sdr. Hovgård, Jens Baks arbejderbolig, Hovgårdvej 21 og Sdr. Svenstrupvej 10.

Så var han i 1941 også med i en renovering af Åle-kisten ved Flyndersø Mølle

Grethe var jo som sagt datter af købmanden Jens Jensen og vokset op i købmandsgården. Da faderen dør i 1935, flytter hun med moderen ind i et nybygget hus.

Hun var en god fortæller om gamle dage i Sahl og var i mange år organist ved Sahl kirke.

Grethe var meget dygtig til at væve, som væverske deltog hun i mange år i levendegørelsen på Hjerl Hede og hun formåede også at oplære andre i denne kunst.

Bodil Møller

Maja Mortensen – Karl Hansen

Gravsted: Maja 451, Karl 166

Maja Mortensen, datter af Anna og Jens Mortensen, var overlærer på realskolen i Vinderup og underviste i faget historie, men det der gjorde hende ”kendt” her på egenen, er uden tvivl bogen ”An’ Trængsel hinne dreng” om hendes bedstefar Karl Hansen. Bogen blev udgivet i 1988 og var skrevet på baggrund af Karl Hansens mange notater om sit 88 år lange liv.

Karl blev født i Ålskov i 1862 af den ugifte Ane Jensen fra Trængsel, og han var resultatet af et kærlighedsforhold, som endte ulykkeligt – og som om dette ikke var nok, slog hendes far helt hånden af hende, et brud der kom til at være hele Anes liv. Andre familiemedlemmer hjalp hende noget, men det endte alligevel med, at Ane flyttede ind i fattighuset og her voksede Karl op. Fattighuset i Sahl lå syd for præstegården, bygget i 1828 og nedrevet i 1884.

Som nævnt skrev Karl Hansen rigtig meget, og Maja beskriver det således i indledningen til sin bog:

”Hvad kunne han da få at skrive hver dag? Han skrev om sin elskede moder, der blev jaget bort fra gården ”Trængsel”, om mennesker, han havde mødt på sin vej, om bygninger og områder i naturen, om mystiske hændelser og meget, meget mere. Det blev alt sammen skrevet med en sirlig håndskrift på små hvide papirark, som han senere hæftede sammen til en bog.

Karl Hansen var tømrer og som sådan meget håndsild. Det fineste arbejde fra

hans hånd er uden tvivl en miniatureudgave af Sahl Kirke, som nu findes på Egnshistorisk Arkiv i Vinderup. Materialet består for størstedelen af bølgepap og margarinekasser. Min bedstemor syede alterdugen og hjalp med til at få inventaret anbragt på de rigtige steder i kirkeskibet.

Det var nok ikke nogen tilfældighed, at det blev Sahl kirke, som Bedstefar valgte som sin yndlingsmodel. Han omfattede den og kirkegården med en særlig ærbødighed, hvilket hans mange tegninger af kirken og omtale af gravpladser er bevis på.

Som håndværker lignede han sine standsfæller. Han var ikke ordholdende. Lovede han at komme først på ugen, kunne det meget let hænde, at det blev sidst på ugen i stedet. Han var også noget af en kunstnernatur. Blev han optaget af et eller andet, det være sig en sjælden bygning, et fortidsminde eller lignende, kunne han glemme tid og sted.”

Den 5. januar 1886 blev Karl Hansen gift med Marie fra Svenstrup Hede, han beskriver brylluppet således:

”Brylluppet stod i Stokholm, der var lidt sne på jorden, og der var 3 vogne til at køre til kirke. Da vognene kom op på bakken nord for kirken begyndte kirkeklokken at kime, det var en stor overraskelse for brudeparret, for det var ikke skik dengang at kime til bryllup. Det var købmand Mads Møller, som var kravlet op i kirketårnet for at kime for Karl og Marie på den store dag, og for at vise, at vi

ikke var glemt selv om vi hørte den mindre klasse til. Karl Hansen glemte aldrig Mads Møller den smukke tanke.”

Før brudeparret kørte til kirke, blev der serveret frokost, som bestod af godt, hjemmelavet hvedebrød, smør, som husmoderen selv havde kærnnet, flæsk og kød, som hun selv havde slagtet. Nu kunne enhver tage, som han havde lyst, der blev serveret brændevin og øl til, så fik man kaffe med hvedebrød og en ”bette swot”, det vil sige en kaffepunch. Så var man klar til at køre til kirke.

”Så snart vi kom hjem fra kirken og var kommet af vognene, fik vi hver en snaps og øl, og så var maden på bordet, der var kartofler og frisk havtorsk og øl og snaps dertil, derefter sødsuppe. Kort tid efter at bordet var hævet, fik vi kaffe og en punch, og ud på aftenen fik vi igen varm mad og kaffe og (nok!!!) et par puncher, og så kunne enhver drage til sit, de fleste i lystig stemning.”

Om punch og brændevin fortæller han, at 1914 *”det var dengang en god kaffepunch kunne fås for 15 øre og en flaske brændevin for 21 øre, ja det var en dejlig tid dengang .... nu (i 1922) koster en punch 1 kr. og en flaske brændevin 12 kr.”*

Marie og Karl fik 6 børn og de første år boede de dels i det gamle jordmoderhus, dels hos svigerforældrene, men det blev efterhånden for trængt, så Karl fik lejet et stykke jord fra Trængsel, og her blev Hedevang bygget 1892 – (På Hasselholtevej tæt ved vejen før indkørslen til Trængsel).

Af pengene til at bygge for lånte han ca. det halve, 125 kr., i Sparekassen og samlede 108 kr. ind blandt sognets beboere.

I 1901 blev Karl nervesyg og var det i 3 år, i den tid arbejde han ikke, og hytten var ved at forfalde, pengene var små, så han tyede igen til indsamling hos private, denne gang ved hjælp af et brev udfærdiget af præsten Pastor Larsen. Sognerådet forsøgte at få ham stoppet, men det tog han, som han selv skriver ”ingen notits af”. Han nåede langt omkring i sin indsamling: Sahl, Vinderup, Ej-sing, Sevel, Ryde, Handbjerg og Borbjerg. Nogle år efter i 1910 trængte stuen til nyt bræddegulv, og så var han af sted igen!

Karl arbejdede dels som tømrer, dels som arbejdsmand og var bl.a. med til at bygge Sahl skole i 1896.

Både han og Marie havde længere sygeperioder. Måske derfor sendte han i 1910 en ansøgning til menighedsrådet om at blive bælgetræder for det nye orgel i Sahl kirke. Samtidig fik han og Marie flere grave at passe på kirkegården, og for præcis 100 år siden, i 1913, siden fik han stillingen som kirkebetjent, et arbejde som han beholdt i 21 år.

Det var tilsyneladende et arbejde, der passede dem begge rigtig godt, og fra at være en kirkegård mest bestående af græs med spredte mindsten, blev der lavet gravsteder som vi kender dem i dag.

Marie døde i 1933 og Karl 9 år senere i 1942 – deres gravsten kommer vi forbi senere, men af praktiske hensyn har vi valgt at fortælle historien om Karl og Marie her ved Majas gravsted.

Laila Nørgaard

Møder, arrangementer, ture m.m.

Hvor intet andet er nævnt, er mødestedet Arkivet, Vinjes Torv 1, Vinderup.

Se også på hjemmesiden www.vinderup-egnshistorie.dk under ”Møder”.

Ret til ændringer forbeholdes.

Der kan i fremtiden forekomme møder, hvor kun medlemmer har gratis adgang.

2013

Onsdag d. 11. september Kl. 19.30	Stationsbyens opståen og udvikling Niels Mortensen, Byarkivar i Skive, fortæller. Medbring kaffe.
Onsdag d. 2. oktober Kl. 19.30	Christian X og hans tid. Foredrag ved Christian Kjær, fhv. skoleinspektør ved Christinelystskolen i Lemvig. Medbring kaffe.
Lørdag d. 16. november Kl. 10 - 12	Årbog for Vinderup-egnen 2013 udgives. Vi fejrer udgivelsen med en uformel reception, hvor nogle af forfatterne kort vil fortælle om deres artikler. Og selvfølgelig vil årbogen derefter være til salg. Vi vil gerne samtidig invitere på et let traktement.
Onsdag d. 20. november Kl. 19.30	Statsbankerotten 1813 belyst ud fra et lokalområde Årsagerne til statsbankerotten og dens konsekvenser for ”den lille mand” belyses. Ligeledes gives der eksempler på den besværlige omregning mellem de mange forskellige mønter og sedler! Medbring kaffe.
Onsdag d. 4. december Kl. 19.30	Advents- og julemøde Ved sognepræst Gertrud Bangshøj. Medbring kaffe.

2014

Onsdag d. 29. januar Kl. 19.30	Foredrag ved museumsdirektør Ingeborg Svennevig Emnet er endnu ikke helt fastlagt, se nærmere på http://www.vinderup-egnshistorie.dk/ Medbring kaffe
Onsdag d. 5. marts kl. 19.30	GENERALFORSAMLING. Dagsorden ifølge lovene. Efter generalforsamlingen er der underholdning, se nærmere på http://www.vinderup-egnshistorie.dk/ Medbring kaffe